České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
Czech Technical University in Prague, Faculty of Architecture

ING. ARCH. HANA SEHO

VLIV HUSTOTY ZÁSTAVBY NA PŮDORYSNÝ KONCEPT BYTU

(poznatky z vlastní tvorby)

Influence of urban density on the apartment concept
(acquired knowledge from personal projects)

SOUHRN

Přednáška se zabývá aktuální problematikou zahušťování sídel, která navazuje na otázky udržitelného rozvoje měst. V úvodu se zamýšlí nad funkcí domova v měnícím se čase a okolnostech. Tak jak se proměňuje životní styl a mění se společenské podmínky, proměňují se lidská sídla a s tím i jejich základní jednotky, totiž lidská obydlí. V úvodu jsou na příkladech ze současné architektury popsány základní okruhy problémů, které ovlivňují tvorbu bytového konceptu.

Na příkladech vlastních realizací bytových staveb jsou artikulovány a vysvětleny postupy při procesu návrhu. Jsou popsána kritéria a metody aplikované v projektech z hlediska urbanistického, z hlediska návrhu domu, z hlediska interiéru a jeho používání současnou rodinou i z hlediska detailu. Vše je směřováno k jedinému cíli vytvořit harmonické prostředí osobního života člověka, být svou rolí architekta iniciátorem vzniku individuální atmosféry prostředí bydlení.

SUMMARY

The lecture deals with current issues of increasing density in settlements, within the context of sustainable urban development. The introduction examines the functions of a home in changing times and circumstances. These concern issues how lifestyles and social conditions are changing in relation to human settlements and their basic units, namely human dwellings. Through examples of contemporary architecture the main problem areas will be described that affect the formation of the housing concept.

By means of examples of realised residential buildings by the author procedures for the design process are articulated and explained. Criteria and methods are described which are applied in the projects ranging from urban planning, to design of the house, interior design and its use by contemporary families, up to building details. Everything is directed towards the ultimate goal to create a harmonious personal environment for the inhabitant, so that he can act as his own architect to initiate his individual environment for living.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bydlení, domov, architektura, urbanismus, místo, kontext, veřejný prostor, hustota, soukromí, půdorys, řez, hmota, světlo, exteriér – interiér, detail, atmosféra, radost, proces tvorby

KEYWORDS

Housing,home, architecture, urban design, place, context, public space, density, privacy, plan, section, mass, light, exterior – interior, detail, atmosphere, joy, process of creation

OBSAH

1. DOMOV
2. HUSTOTA STAVĚNÍ
3. OBYTNÉ CELKY
4. BYTOVÉ DOMY
5. REKONSTRUKCE – RESTRUKTURALIZACE
6. RODINNÉ DOMY
7. INTERIÉR – EXTERIÉR
8. ZÁVĚR

1

DOMOV

Domov je místo, kde bydlíme, místo, ke kterému máme zvláštní a jedinečný vztah. Vztah je založen na emoci, ne na rozumu. Když vytváříme vztah, musíme mít k němu dostatek emocionálních podnětů. Vztah si lidé vytvářejí nejen mezi sebou, ale i k prostředí, ve kterém žijí. Prostředí musí proto být inspirativní, mělo by emoce iniciovat. Architekt musí pracovat s takovými prostředky, které budou schopny vztah k prostředí, zde tedy k domovu, pozitivně utvářet. Tajemství vězí nejen v technicky stoprocentně zvládnutém umění stavět, ale i v individuální a autentické práci se světlem, prostorem a jeho proporcemi, s materiálem a jeho vlastnostmi, vnímanými nejen zrakem, ale i jinými smysly – sluchem, čichem, hmatem. Aby dříví vonělo, schody vrzaly, podpatky na dlažbě ťukaly, čalounění bylo měkké … A to je jeden z důležitých a obtížných úkolů profese architekta, vytvořit prostředí pro bydlení, ve kterém by nalezli jeho obyvatelé dostatek inspirace pro svůj každodenní život. Aby se do svého domova rádi vraceli, aby v něm nacházeli klid i místo radosti, aby jim vrostl do srdce. Jednou mi jeden klient řekl, že se rozhodl svůj dům prodat, protože v něm zůstal sám, ale pak zjistil, že má tento dům tak rád, že jej nechce opustit a raději vynaloží úsilí těžkou životní situaci překonat. To je velmi dobrý honorář.

Co potřebujeme k bydlení? Je to stůl, židle a postel.
Když architekt přemýšlí o stole, musí myslet na místnost, ve které má stát. Když přemýšlí o místnosti, musí vědět v jakém domě je tato místnost. Když přemýšlí o domě, má na mysli skutečnost, že dům je utvářen místem, parcelou, na které stojí, vyrůstá z kontextu. Parcela je produktem jistého prostorového uspořádání místa v krajině či ve městě.
A v procesu stavění se jednotlivé obsahy zmíněných pojmů prolínají, přeskupují a vzájemně ovlivňují. Každý pojem může být obsahem samostatné disciplíny, každá disciplína vyžaduje jiný způsob práce a jiné myšlení, ale jedna bez druhé nedojde k cíli. Dobrý výsledek se nedostaví, když všechny části nejsou v rovnováze a souznění.

2

HUSTOTA STAVĚNÍ

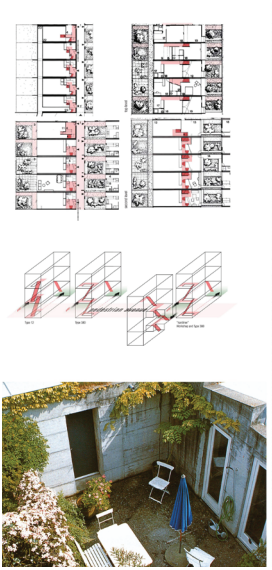

Halen
Architect Atelier 5 – Bern, Švýcarsko
1961

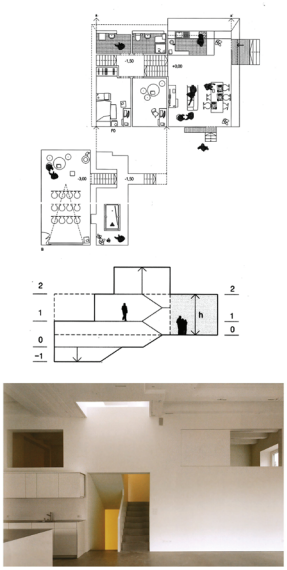

Konverze průmyslového objektu Rosenberg
EM2N – Winterthur, Švýcarsko – 2010

Monte Hacho Housing
MGM Arquitectos - Ceuta, Španělsko
1998–2008

HUSTOTA STAVĚNÍ

Tvorba měst je stavění hranic volnému prostoru. Je to definování vztahů, funkcí a působení prostoru vymezeného hmotami domů. Jsou to domy potřebné pro fungování společenství lidí, kteří obývají či používají nejen ony domy, ale i prostory mezi nimi. Artikulování veřejných prostorů, tedy forma hranic, které jsou postaveny z domů, je stejně důležitá (a možná důležitější) jako artikulování staveb samotných. Chci říct, že vše spolu souvisí. Domy mají svůj vnitřní svět a stejně tak spoluvytvářejí město. Vnímání města jako celku nabývá plné hodnoty až v kontrastu s volnou krajinou, kontrast je kořením vnímání, teprve při kontrastu si vzájemné protiklady uvědomíme.

Aby mohlo být kontrastu dosaženo, myslím tedy ve vztahu volné krajiny a města, musí být kontury dostatečně čitelné. Krajina opravdu „prázdná“ a město opravdu kompaktní. Město by proto mělo hledat své rezervy směrem dovnitř, houstnout, konkretizovat své hranice. Totéž platí o zpřesňování hranic veřejných prostorů uvnitř města.Stanovení míry

hustoty města je složité a s časem se limity mohou měnit.
Ke stanovení hranic je potřeba nahlížet problém nejen z hlediska technického a estetického, ale i sociologického, filozofického apod. Kolik lidí může žít pohromadě, aby se znali, jak velký prostor potřebuje člověk pro svůj život, aby nebyl v psychickém tlaku, jakou proporci má mít ulice, aby byla příjemná. Kolik taková ulice propustí aut, jak dlouho do ní bude každý den svítit slunce? To je jen několik vybraných otázek, které si klademe, když budujeme domovy pro sebe i své bližní. Jde tady o udržitelnost zhušťování lidských sídel.

Architektova role zde spočívá v umění kombinace – při vynalézání konceptu jde o řazení, vzájemné sestavování prostorů, místností, provozů, o jejich propojení, oddělení a třeba o světlé výšky apod. O naplnění a využití limitů, stanovených společností, jinými profesemi, které jsou v tomto procesu zapojeny.

V souvislosti s úvahami nad mírou hustoty zastavění domy pro bydlení bych citovala architekty z Atelieru 5)*:

„Čím hustěji je sídliště postaveno, čím blíže k sobě jednotlivé domy stojí, tím důležitější se stává jasné vzájemné oddělení soukromých, polosoukromých a veřejných zón. Tak jako každý potřebuje nějaké místo, kde by se mohl stáhnout do sebe, tak potřebuje místo, kde se může volně pohybovat ve společenství. Ochrana obydlených prostor a vnějších prostor bytu před přímými pohledy je v husté, uzavřené zástavbě jedna z prvních podmínek, která musí být dodržena, aby bylo zajištěno nerušené bydlení. V sídlišti by měly být veřejné prostory tvořeny způsobem, který umožňuje přirozené užívání jak dětmi, tak dospělými. Přitom i zde má jasné ohraničení vůči privátním zónám esenciální význam …
Míra diferenciace v souhře zařízení pro soukromý a veřejný život je pravděpodobně určující element kvality sídliště.“

** Atelier 5, monografie – Atelier 5, kapitola „sídliště“*

Na základě zkušeností z projektů, kterým se budu věnovat v druhé části přednášky, si dovolím vyslovit několik vlastních tvrzení, která mají podle mne vliv na utváření dispozice domů pro bydlení.
Životaschopnost souborů pro bydlení závisí na vrstevnatosti přítomných funkcí, na počtu a kvalitě dalších funkcí, které dané sídlo nabízí.

1. Hustě obydlené čtvrti potřebují i **hustou síť služeb**, které umožňují plnohodnotný život a tím se vytváří jako následný produkt pocit sounáležitosti s místem, zakořenění jejich obyvatel. Hustota je lépe vnímána, byt se nestane noclehárnou ale místem bydlení v heidegerovském slova smyslu.
2. Jde-li o vytvoření plnohodnotného a co nejinspirativnějšího prostoru pro bydlení, musí být dobré podmínky i vně bytu. Je proto také důležité zajistit **hierarchii a kvalitu veřejných prostor**, které výrazně zlepšují prostředí života v komunitě. Základním atributem kvality života jak v rovině fyzické tak duchovní je mnohovrstevnatost.
3. Významnou roli v procesu stanovení míry hustoty či rozsahu hustě obydleného území hraje **reliéf krajiny** v daném místě. Mnohem snazší je vytvořit kvalitní husté bydlení ve svažitém terénu než na rovině. Zajistí-li koncept domu možnost **výhledu** do volné krajiny alespoň z některého místa v domě, přestává být blízká sousedova zeď tak silně vnímána. Je to možné doložit na příkladech sídlišť rodinných domů švýcarského Atelieru 5. Vzdálenost horizontu vnímaného při pohledu z domu částečně vyrovnává malou výměru bytu nebo jejich obytných místností.
4. Je-li **venkovní prostor bez intimní soukromé části zahrady**, není velkého rozdílu mezi bydlením v individuálním domě či bytovém domě, kdy je člověk, kdykoli vyjde ven ze svého bytu, součástí veřejného prostoru.
5. Je-li **dostatek plochy uvnitř domu**, nevadí blízkost souseda tolik, jako když je malý odstup od stěn – bariér uvnitř i vně domu.

3

OBYTNÉ CELKY

JIHOZÁPADNÍ MĚSTO

V projektu obytného souboru na Jihozápadním městě, který je sice už starý, ale pro moji tvorbu měl velký význam, jsem byla ovlivněna krátkým pracovním pobytem ve Švýcarsku, hlavně návštěvou obytných souborů Atelieru 5, a nadšením po návratu z pracovního pobytu v holandské architektonické kanceláři Braaksma en Roos. Holandsko je zemí, kde se problematice bydlení věnují architekti i stát po dlouhá desetiletí.

V tomto projektu se proces návrhu pohyboval od zastavovacího plánu k hmotovému řešení jednotlivých skupin domů a nakonec k dispozicím jednotlivých domů a zase zpět. Jednotlivé typy byly pečlivě promýšleny, vycházely z polohy skupiny ve vztahu k celku, či reagovaly na místní omezení. Projekt byl pro mne jakousi laboratoří, kde jsem hledala odpověď na některé otázky. Např. jaký maximální půdorys je únosný pro vila-dům, kolik bytů v jednom podlaží je možné dobře navrhnout, jaké jsou možnosti

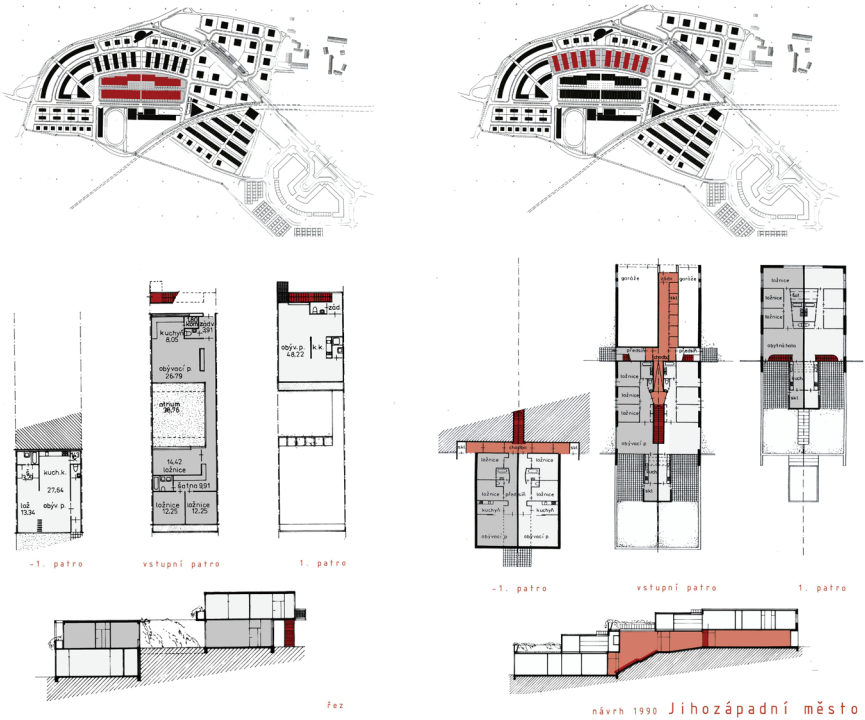

kombinování bytů, jejich vzájemné prostorové vztahy, kde je hranice mezi co největší hustotou a zachováním dostatečného soukromí pro jednotlivé domy. Urbanistické řešení chce co nejdůsledněji respektovat reliéf terénu, existující vztahy vůči stávající zástavbě sousedních Třebonic, dané hlavní dopravní tahy, celkový charakter místa, návaznosti na projektovanou zástavbu okolo stanice metra. Snaží se vytvořit hustou a nízkou zástavbu jako kontrast k sousedícímu Jihozápadnímu městu.

V řešeném území jsou navrženy různé typy bytových domů maximálně čtyřpodlažních. Široká škála bytů různých velikostí i charakterů nabízí možnost výběru takového bydlení, které se nejvíce blíží individuálním představám a možnostem jednotlivců. Jsou zde řešeny byty v městských vilách, řadových domech, jedno- či dvoubytových domech, byty v kompaktní zástavbě nebo mezonetové byty v bariérových domech. Jednotlivé druhy domů jsou seskupeny tak, že vytvářejí různé svébytné atmosféry. Snahou bylo vytvořit jakousi parafrázi malých městských celků, jako např. Na Františku, Vojtěšská čtvrť, Podskalí apod. Díky jednotnému charakteru bytů v těchto malých skupinách domů jsem předpokládala, že se vytvoří i sociální vztahy na jednotné úrovni a na základě individuálnosti jednotlivých celků pocit sounáležitosti jak sousedské tak sounáležitosti k místu.

Navrhovaný způsob zástavby zaplňuje v celé své škále prostor mezi rodinným domem a sídlištním „panelákem“. Je zde nabídnuta stupnice nejrůznějších možností příměstského bydlení.

ÚVALY

Problematikou hustoty jsme se velmi intenzivně zabývali v projektu rozsáhlé obytné zástavby v Úvalech. Nejdříve jsme vytipovali polohy, velikost a charakter veřejných prostorů. Z konfigurace terénu a vnějších vztahů jsme začali rozvíjet další vrstvy plánu. V týmu, který na tomto úkolu pracoval, jsme si rozdělili jednotlivé části celku k individuálnímu rozpracování.
Na zvláštně tvarovaném okraji území ve tvaru amfiteátru, lemovaném na spodní straně lesem, jsem se pokusila vytvořit specifický typ rodinných

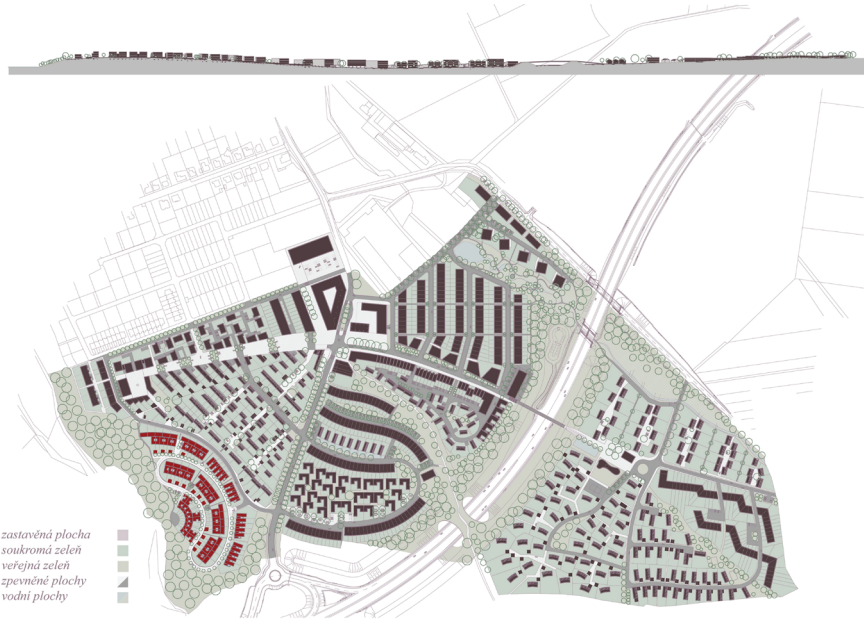

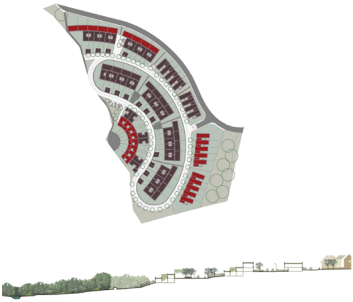

projekt 2007 Úvaly

domů v sestavě vytvářející značnou hustotu zastavění. Jde zde o jakýsi blok domů mezi dvěma ulicemi, který nemá vnitřní dvůr. Základní jednotkou jsou domy půdorysného tvaru U s vnitřním atriem. Atrium prosvětluje většinu místností v domě. Tento útvar je vsazen do poměrně prudkého svahu, komplikujícího danou situaci. Z horní strany je řada těchto domů lemována jiným typem, domy poměrně dlouhými a mělkými, což je u řadových domů neobvyklé. Znamená to, že oba typy domů mají jen jednu fasádu s okny (nepočítáme-li atrium). Tato skutečnost se stává problematickou v případě, že tato otevřená fasáda je orientována na sever. Pak je nutné pracovat s osvětlením střešními světlíky a přes terasy. Takové situaci se díky konfiguraci terénu a řazení domů do půlkruhu nelze vyhnout.
Při práci na této čtvrti jsem došla k některým poznatkům týkajících se hustoty zastavění. Došla jsem k témuž poznání, které již před delší dobou formulovali architekti Atelieru 5.

JENŠTEJN

Reálně jsme si mohli problematiku satelitního bydlení prověřit v nové části Jenštejna, historické vesnice s dochovanou urbanistickou strukturou okrouhlice. Skutečnost, že je Jenštejn těsně za hranicí Prahy, nemá na toto místo ani na řešení zadání velký vliv. Nejvíce náš návrh pravděpodobně ovlivnila skutečnost, že v místě (autoři) bydlíme a máme k němu z hlediska architektonické praxe nestandartní vztah.

Při řešení „developerského“ zadání jsme se pokusili o test na českém zákazníkovi na trhu s bytovými nemovitostmi. Navrhli jsme strukturu vycházející ze způsobu zástavby v historické části Jenštejna, založené na proporcích co nejbližších k místnímu venkovskému stavení.
Jde o jednoduché podélné stavby s obyčejnou sedlovou střechou, která končí před štítem, mírně přesahujícím rovinu střechy, s oblou čtvrtkruhovou římsou. Domy jsou většinou orientovány štíty do návsi. Tak jsme postupovali i my. Kolem hlavní ulice rozšiřující se v trojúhelníkový veřejný prostor jsme umístili rodinné domy se třemi byty v každém z nich, což je maximální počet bytů pro rodinný dům dle zákona. Jednotlivé byty

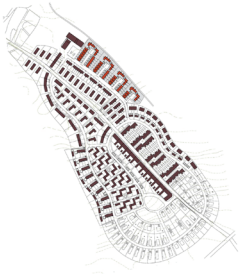

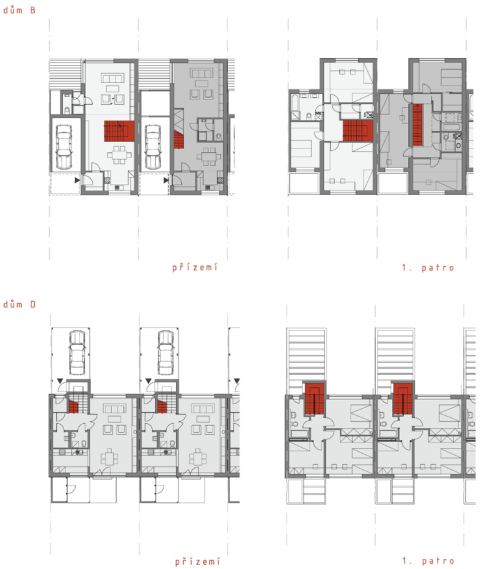

realizace 2005 Jenštejn

mají samostatné vstupy a my jsme doufali, že tři vzájemně se neznající rodiny budou schopny sdílet jeden rodinný dům. Přesto, že každý byt v domě má svou soukromou část pozemku včetně vlastní zahrádky, společný prostor před domem, kde parkují auta, nechtěl český zákazník akceptovat.
V dalším vývoji výstavby bylo potřeba přesně definovat vlastnictví domu i pozemku. Pokoušeli jsme se tedy vytvořit uspořádáním řadových domů jiný typ veřejného prostoru, polosoukromou ulici, apendix uliční sítě, který by sloužil jen obyvatelům s přilehlých domů. Slepou uličku zakončenou malým prostranstvím pro sousedské setkávání měla zdobit krátká alej, ale developer tuto investici považoval za nadbytečnou.

V novém Jenštejně byla realizována celá řada typologických druhů rodinného bydlení, jednotlivé dispozice jsou rozvíjeny podle typu a je možné je dělit také podle umístění schodiště. Schodiště považuji za prostorotvorný prvek. Umístění a tvar schodiště předznamenává efektivní využití půdorysné plochy bytu. Je-li schodiště správně navrženo, pak i poměrně komfortní bydlení potřebuje relativně malou plochu.

Podmínky dané místem pro stavění domu formují koncept domu. Při snaze co nejefektivněji využít daný prostor mají tyto podmínky zásadní vliv na dispozici bytů (a samozřejmě i rodinných domů – stavěných individuálně či skupinově).

4

BYTOVÉ DOMY

pozemek	1476m²
byty	48
pozemek/byt	30,75m²

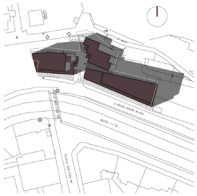

příčný řez

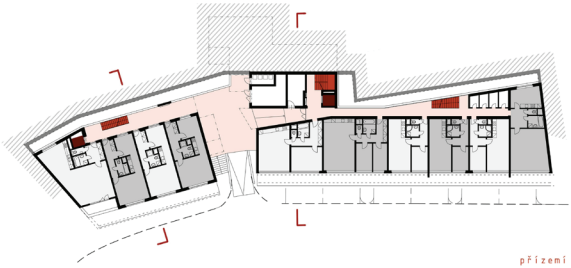

přízemí

příčný řez

1. patro

realizace 2004 **Michelský mlýn**

MICHELSKÝ MLÝN)*

Na domě U Michelského mlýna je prakticky předvedeno, že „snadné“ pozemky už v Praze nejsou (stejně jako u domu Na Vysočanských vinicích). Přesto se podařilo ho téměř celý zastavět bytovým domem. Dům je umístěn na parcele u příjemné promenády podél Botiče a zezadu je tísněn opěrnou zdí, která drží terén do výše cca 9 metrů. Velmi nepravidelný tvar pozemku vedl k řešení zástavby rozdělené do tří hmot.

Dva pavlačové domy a za nimi skrytá věž vymezuje svými fasádami „čestný dvůr“ – polosoukromý prostor, ze kterého se vstupuje do jednotlivých částí domu. Pro zkrácení rampy jsme garáž zapustili jen o půl patra. Tím se dostaly byty v 1. nadzemním podlaží dostatečně vysoko a předsazená garáž ještě nabídla svoji střechu pro terasy přízemních bytů.

Většina bytů v domě je pavlačových, což je při dodržení českých předpisů velmi svízelná situace. Do pavlače nemohou být orientovány obytné místnosti se svými okenními otvory potřebné velikosti. To zmenšuje významně manévrovací prostor při vytváření smysluplné dispozice bytu.

Byty podél pavlačí jsou proto menší výměry, v nejvyšším podlaží pak jsou duplexy, které nabízejí vyšší komfort včetně výhledu a příčného provětrání. Typologický druh pavlačového domu má u nás velmi omezenou možnost aplikace, je vhodný pouze pro ekonomicky nenáročné malé byty. V tomto projektu bylo toto řešení zvoleno z důvodu dramatického profilu terénu na parcele.

** in Architekt 6–7/2005, str. 62–64, ISSN 0862-7010*

pozemek	1411m²
byty	30
pozemek/byt	47m²

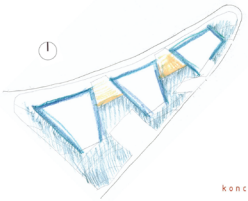

koncept

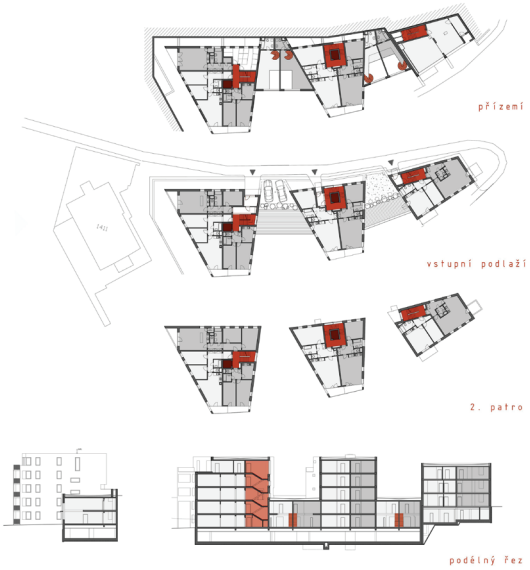

realizace 2007 **Na Vysočanských vinicích**

VYSOČANSKÁ VINICE)*

Kontext parcely ve vilové čtvrti na prudkém svahu je klíčem k návrhu bytového domu. Trojúhelníková parcela s převýšením téměř 12 metrů je zastavěna třemi domy – z horní úrovně v dohledu sousedících rodinných domů třemi vilami, z dolní úrovně třemi věžemi. Lichoběžníkový půdorys každé z věží je tvořen třemi pevnými stěnami s pravidelnými jednoduchými okny. Tyto stěny svírají čtvrtou, maximálně otevřenou stěnu, otočenou ke slunci a výhledům. Otevřená fasáda je chráněna předsazenými balkony proti přehřívání. Věže jsou různě veliké, jejich proporce je ovlivněna tvarem parcely.

Výhled na město je největší hodnota místa, proto bylo záměrem tento výhled nabídnout prostřednictvím velkých prosklení maximálnímu počtu bytů v hlavních obytných místnostech. Toto rozhodnutí má zásadní vliv na utváření dalšího členění půdorysu bytů a celých podlaží. Rozdělení počtu bytů ve věžích v posloupnosti 3, 2, 1 tuto ambici naplňuje. Půdorys bytů v domě je možné vnímat i na fasádě. Z kompozice fasády je možné přečíst, kde se nachází denní část, noční část a obslužná část bytů.

„Lofty“ spojující jednotlivé věže jsou vnímány pouze z jihu, ze severu jsou pod úrovní terénu. Pro prostorové uspořádání bytu je v tomto případě použit převýšený obytný prostor, aby bylo možné proslunit byt do větší hloubky dispozice a eliminovat handicap jednostranného větrání a pocit stísněnosti částečně pod terén zapuštěného bytu.

Toto řešení umožňuje přiblížit jednotlivé hmoty členěného bytového domu tak, že tvoří dostatečně městskou formu a nedostanou se přitom do rozporu s diskutabilním zákonným předpisem o vzájemném odstupu staveb. V popsaném případě se podařilo umístit na parcelu o výměře necelých 2000 m^2 30 bytů včetně předepsaného počtu garáží při zachování měřítka okolní zástavby vilové čtvrti.

** in Ročenka české architektury 2009, str 120–121, ISBN 978-80-87064-04-7*

pozemek	2364m²
byty	76
pozemek/byt	31m²

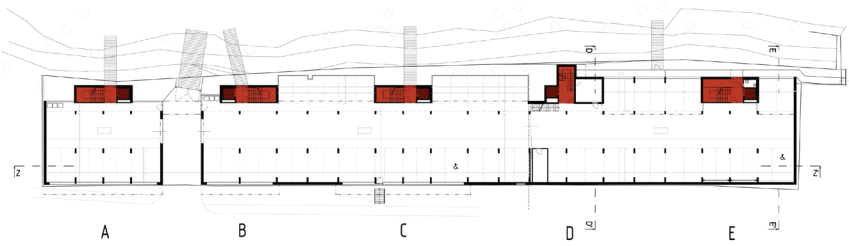

garáže

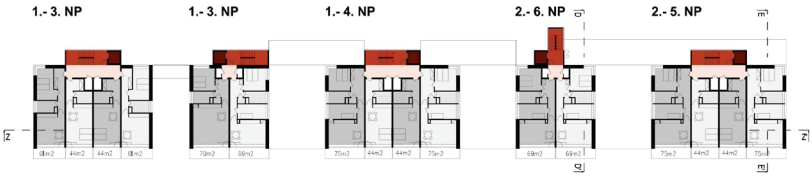

typické patro

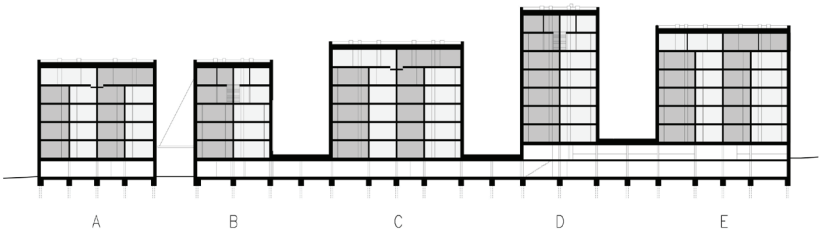

řez

realizace 2011 Hamr

HAMR

Tentýž postup byl použit při návrhu domu U Hamerského rybníka v Záběhlicích. Parcela sevřená mezi potokem a silnicí nenabízela mnoho možností řešení. Nejjednodušším řešením by byl deskový bytový dům. Pro nás však bylo důležité měřítko domu a proto jsme vztyčili na společné garáži pět věží tak, aby bylo možné vyhovět OTP i developerovi.

Jižní fasáda je tvořena průběžnými balkony, umožňujícími prodloužení úzkých dispozic bytů do vlastního venkovního prostoru přes velká prosklení v obývacích pokojích. Toto řešení dodává pocit volného prostoru přes celkovou malou výměru bytů. V tomto projektu jsou schodiště a výtahy jednotlivých věží vytaženy mimo hlavní půdorys podlaží směrem k potoku. Vypreparovaná schodiště umocňují vertikalitu severní fasády a kontrastují s horizontalitou fasády jižní.

Komprimovanému řešení je přizpůsobena skladba bytů i dispoziční řešení. Podél mezer mezi věžemi jsou větší byty s příčným větráním, mezi nimi v širších věžích jsou navrženy byty nižší velikostní kategorie. Hloubka dispozice je využita pro umístění úložných prostor přístupných z chodby. Zmenšuje se tak plocha vytápěného prostoru. Je zde opět zopakován princip otevřených ploch k volnému prostoru a minimálních oken do nekomfortních stran.

Schody

Pro vytváření dispozice bytu ve více úrovních, jak už bylo zmíněno dříve, má tvar a umístění schodiště klíčovou roli. Schodiště může být navrženo jako součást obytného prostoru nebo pouze jako vertikální komunikace. (U bytových domů je role schodiště postavena do trochu jiné, ale neméně důležité polohy). Při utváření půdorysu jednotky je strategie umístění schodiště zásadní.

pozemek	1878m²
byty	39
pozemek/byt	48m²

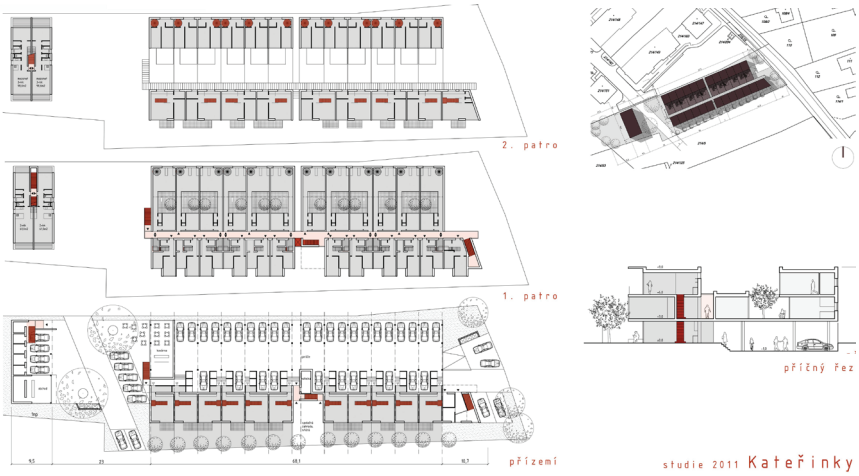

„HLUBOKÁ DISPOZICE“

Projekt zatím nerealizovaný měl prověřit možnost tzv. navýšení koeficientu hrubé podlažní plochy. Nepříznivá orientace a tvar parcely spolu s výškou protihlukového valu podél brněnské dálnice byly iniciačními limity tohoto projektu. Cílem bylo dostat jižní slunce do všech bytů v hloubce pozemku. Zopakovali jsme zde princip vnitřních atrií, nabízejících obyvatelům bytu intimní venkovní prostor. Dalo by se s trochou nadsázky říci, že na strop otevřené garáže jsme postavily řadu atriových rodinných domů. Před ně je z jižní strany přidána ještě řada bytů ve třech úrovních. Všechny byty jsou přístupné z jedné domovní chodby s horním osvětlením. Velmi důležité pro tento návrh je vytvoření jasně artikulovaného veřejného prostoru s drobným veřejným vybavením v parteru domů tento prostor definujících.

5

REKONSTRUKCE – RESTRUKTURALIZACE

pozemek	257m²
byty	5(+1)
pozemek/byt	51m²

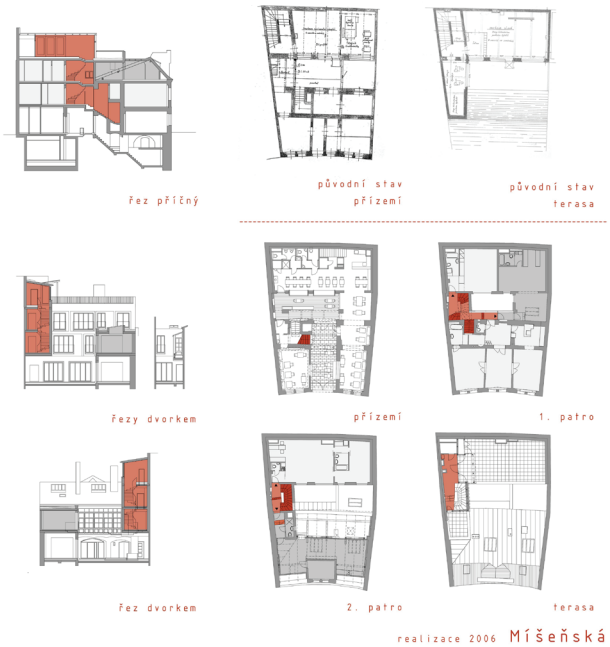

MÍŠEŇSKÁ)*

Rekonstrukce, přístavby, vestavby, revitalizace historických objektů (např. průmyslových) pro bydlení je samostatnou kapitolou při zvyšování hustoty bydlení.

Takovouto úlohou byla rekonstrukce měšťanského domu na Malé Straně, jehož dvorní objekt byl od konce 19. století používán jako výrobní. Nejpůvodnější část domu v Míšeňské ulici pochází z baroka. Pak byl dům postupně přistavován, pak chátral a v r. 2002 mu uštědřila téměř smrtelnou ránu povodeň. Nový majitel chtěl celý dům využít k bydlení v malých bytech a přízemí pro restauraci. Uliční část, historicky nejcennější, byla pečlivě zrekonstruována. Zde byly detaily navrhovány či spíše doplňovány s pokorou a úctou k fragmentům dochované práce řemeslníků zašlých časů. V patře nad průjezdem jsme navrhli pouze jeden byt, protože touze vrátit domu „zámeckou“ dispozici nebylo možné odolat. Dvorní trakt byl stržen a nahradil ho nový dům v původním objemu (se všemi vrstvami přístaveb a přílepků). Zde naopak bylo používáno současných detailů při

** in Nový domov roku 2008, sborník soutěžní přehlídky, str 12–13*

plném vědomí intenzivního historického kontextu. Ze střešní terasy je vidět malostranská mostecká věž i Pražský hrad. Okenní otvory okolních domů mají šambrány, okna jsou výrazně členěná, zábradlí jsou rytmizována, světlo se do hlubokých dispozic dostává nejen okny, ale i ze střech. Při návrhu jsme pracovali se všemi „nánosy“, které se na domě našly. Tak jsme nové části vrátili i střešní altán v novém tvarosloví a s novou funkcí. Je sice na původním místě, ale je v něm ukončeno nové domovní schodiště, které bylo dříve v jiném místě. Toto domovní schodiště spojující pavlač v prvním patře s ostatními vyššími úrovněmi domu je dřevěné. I když je vyrobeno současným způsobem, dává domu svoji specifickou atmosféru. Není mnoho nových dřevěných domovních schodišť. Bylo pro nás důležité, že schody budou vrzat a za čas budou trochu ošlapané a každý krok na něm zanechá svoji stopu, že bude vidět, že v domě žijí lidé své životy. Jak říká Peter Zumthor)* „v určitých souvislostech nabývá materiál určitého významu.“ To platí nejen o tomto schodišti, ale třeba o dubových vratech s ručně kovanými závěsy vyrobenými jen pro tato vrata nebo o cihelné dlažbě, která v domě byla daleko dřív než my a nyní je na pavlači a ostatních podestách – na té nejvyšší na střeše je jedna dlaždice s vytlačenou kočičí stopou. Při práci na tomto projektu jsem usilovala o to, aby dům neztratil paměť.
Parcela omezená ze tří stran sousedícími objekty a klášterní zdí je zastavěná v úrovni 1. nadzemního podlaží ze 100%.

**Peter Zumthor, Promýšlet architekturu*

6

RODINNÉ DOMY

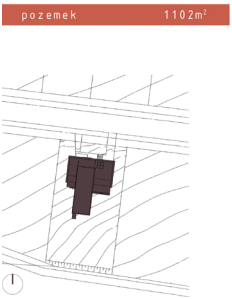

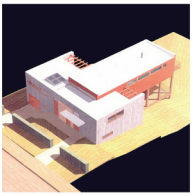

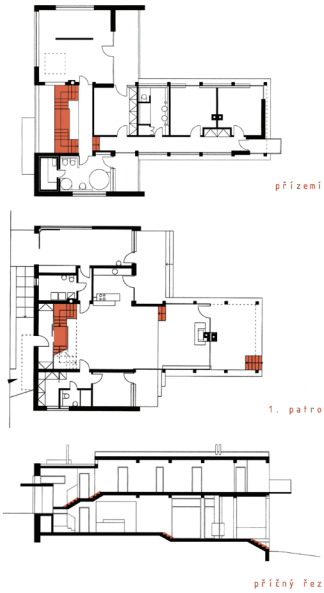

realizace 2000 Slivenec

SLIVENEC)*

Jako všechny dříve popisované domy je i tento rodinný dům koncipován na základě daností místa. U solitérních rodinných domů je otázka hustoty zastavění diskutabilní, ale v tomto případě se limity dané typem zástavby na sousedních pozemcích podílí na utváření půdorysu domu. Koncept by bylo možné poměrně snadno přizpůsobit například pro dvojdům nebo dokonce řadový dům. Parcela se svažuje směrem od ulice a je součástí nově parcelovaného území, kdy v jednom čase vznikala zástavba jako gejzír architektonických nápadů. Z tohoto důvodu se dům otáčí zády k ulici i blízkým sousedům a otevírá se do krajiny a k výhledům. Hmotové řešení tvaru T umožňuje zakrýt pohled z ulice do obytné zahrady. Do domu se vstupuje na mezipodestě schodiště, které je výrazným výtvarným prvkem ústředního prostoru. Od vstupu je možné přehlédnout celý dům. Z haly se pak volně rozvíjí obytný prostor, přecházející přes krytou terasu přirozeně do zahrady. Schodiště je zde součástí obytného prostoru. V patře je pak privátní část domu.

** in Ročenka čeké architektury 2002, str. 52–53, ISBN 80-903257-0-X*
in Stavba 3/2002, str. 42–44, Dům pro aktivnější život – vila ve Slivenci, ISSN 1210-9568

pozemek 802m²

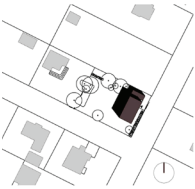

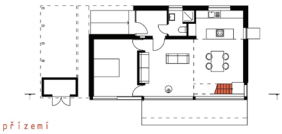

přízemí

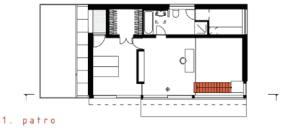

1. patro

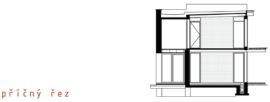

příčný řez

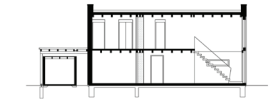

podélný řez

realizace 2004 Klánovice

KLÁNOVICE)*

V Klánovicích je schodiště také součástí obytného prostoru, ale zde je ve zcela jiné poloze ve vztahu k vstupu do domu. Přímé schodiště je umístěno v nejdominantnějším prostoru domu, v jídelně otevřené přes obě podlaží. Schodiště je výjimečné tím, že je umístěno před prosklenou fasádou. Záměrem bylo poskytnout při stoupání po schodišti měnící se horizont při pohledu do nádherné zahrady.

** in Domy – 77 rodinných domů z let 1989-2006, str 206–209, ISBN 80-903257-9-3*
in Architekt 2/2004, str. 20–21, ISSN 0862-7010

7

INTERIÉR – EXTERIÉR

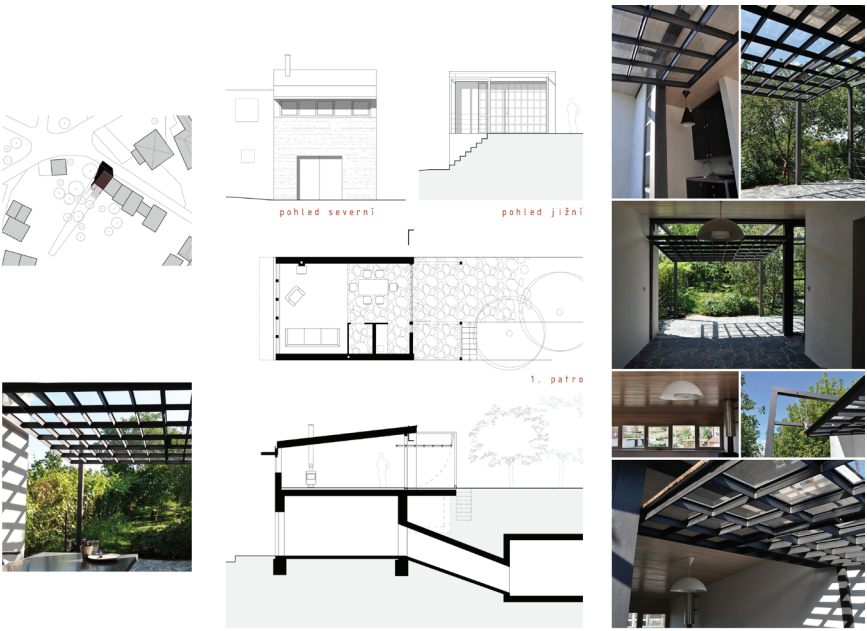

realizace 2010 Zaječí

ZAJEČÍ

V bytech o velmi malé výměře – což při zahušťování sídel a při dnešním trendu single-domácností je jev velmi častý – je velmi důležité vyvinout úsilí pro vytvoření maximálního kontaktu s exteriérem. Na projektu letní nocležny nad vinným sklípkem jsme k dosažení tohoto cíle použili všechny naší fantazii dostupné prostředky.

8

ZÁVĚR

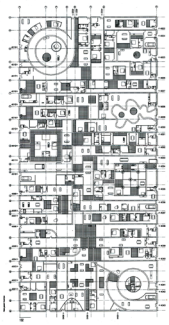

housing Ypenburg 2005 MVRDV

Požadavky dnešní doby se promítnou do zahušťování měst ve svých současných hranicích. Schopnost tomuto trendu přizpůsobit bydlení tak, aby to neznamenalo snížení komfortu, ale naopak, aby byly vytvářeny nové hodnoty a byly zhmotňovány nové myšlenky, by měla být metou práce architektů.

Zvyšování hustoty bydlení, nakolik je žádoucí, předpokládá zvýšené nasazení architekta ve stadiu vytváření konceptu jak urbanistického tak konceptu struktury dispozice jednotlivých obytných jednotek. Při zahušťování dochází ke snížení možností jak přivést do bytu denní světlo a tím vytvořit samozřejmě očekávaný a současně předepsaný komfort. Měnící se způsob života nebo životní styl nemůže být argumentem proti tomuto požadavku. Denní světlo v bytě má nezastupitelnou roli. Půdorysný plán takovýchto bytů musí počítat s tím, že velká část obvodu jednotky nebude mít přístup k dennímu světlu. Toto je nejdůležitější faktor, který ovlivňuje vývoj utváření moderních plánů pro bydlení.

ING. ARCH. HANA SEHO
*1957

Po absolvování studia na Fakultě architektury ČVUT v Praze v r. 1982 pracovala v atelieru V. Machonina, v r. 1988 absolvovala stáž v architektonické kanceláři Schwarz & Meyer ve švýcarském Curychu. V r. 1990 pracovala v kanceláři Braaksma & Roos v Holandsku. Po návratu založila v r. 1991 s Petrem Hlaváčkem vlastní architektonickou kancelář RUA. V kanceláři byla vyprojektována řada staveb, převážně bytových a občanských, z nichž některé realizace byly publikovány v odborných časopisech, sbornících či Ročenkách české architektury.

Na Fakultě architektury vyučovala v období 1991 -1993 v atelieru prof. L. Lábuse a od r. 2007 vyučuje v atelieru prof. Zavřela. V zimním semestru 2011-2012 vyučovala v atelieru hostujících profesorů Juliette Bekkering a Michiel Riedijk. V ateliérové výuce předává své zkušenosti z vlastní tvorby a praxe. Podílí se také částečně na přednáškovém cyklu Nauky o stavbách II. – bytových stavbách, garantovaných Doc. M. Kohoutem. Pravidelně organizuje pro studenty odborné exkurze po moderní architektuře různých evropských zemí. Z těchto exkurzí následně pořádá výstavy fotografií.

ilustrační snímky:

archiv Hana Seho a R.U.A
Jan Gehl, Nové městské prostory, 2003
Atelier 5, Siedlungen und städtebauliche Projekte, 1994
EL croquis 111 MVRDV, 1991–2003
Aurora Fernandéz Per, Javier Mozas, Javier Arpa, Density is Home, 2011